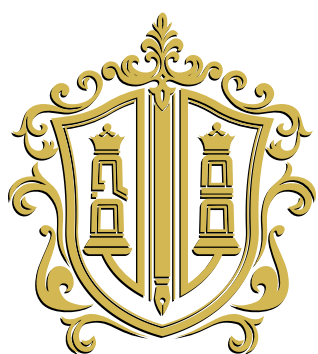

مالکیت فکری، مالکیت آینده

داد و خرد

موسسه حقوقی داد و خرد
خدمات حقوق داخلی، بین الملل
و داوری

ویژه نامه پاییز ۱۳۹۹

دپارتمان حقوق مالکیت فکری و فناوری

INTELLECTUAL
PROPERTY

INTELLECTUAL PROPERTY

فهرست مطالب

۲ _____ مقدمه

۴ _____ مصادیق حقوق مالکیت فکری

۶ _____ اهمیت اقتصادی مالکیت فکری در کسب و کار

۸ _____ حمایت از حقوق مالکیت فکری در حقوق داخلی

۱۵ _____ حمایت بین المللی و کنوانسیون‌ها

۱۹ _____ نتیجه گیری

Intellectual Property

"مالکیت فکری، مالکیت آینده"

مقدمه:

مالکیت بشر بر دارایی‌های ارزشمند خود، مفهومی است که از دیرباز در متون حقوقی و قانونی مختلف آمده است. اما آیا تمامی دارایی‌ها، از جنس دارایی‌های فیزیکی، مانند زمین و ساختمان، تجهیزات و یا دارایی‌های مالی است؟

نقش دارایی‌های نامشهود، مانند اعتبار و شهرت یک کسب و کار و یا نتایج حاصل از یک ایده ذهنی جدید و نوآورانه چیست و حفاظت از آنها چگونه ممکن است؟

مفهوم «مالکیت فکری» یا «Intellectual Property» پاسخی به این نگرانی‌هاست که به چگونگی حفاظت از حقوق و دارایی‌های فکری نوآوران و مخترعین، اشاره دارد.

حقوق مالکیت فکری در معنای وسیع آن به حقوقی اطلاق می‌گردد که از فعالیت‌های فکری در زمینه‌های مختلف صنعتی، علمی، ادبی و هنری حاصل می‌شود. در حال حاضر دارایی‌های فکری در سطح جهان به دو دسته "مالکیت ادبی و هنری" و

"مالکیت صنعتی" تقسیم می‌گردد. در بخش مالکیت ادبی و هنری آثاری همچون کتاب، شعر، نمایشنامه، نقاشی، آثار صوتی، عکاسی و نرم افزارهای رایانه‌ای مورد بررسی قرار می‌گیرند و در بخش مالکیت صنعتی، مواردی چون اختراع، علامت تجاری، طرح صنعتی و نشان جغرافیایی بررسی می‌گردند.

اولین قانون سرزمینی در زمینه مالکیت فکری در سال ۱۷۱۰ در کشور انگلستان، به نام "قانون ملکه آن" (Anne) به تصویب رسید که به صورت تخصصی از حق مؤلف (کپی‌رایت) صحبت و از آن حمایت کرد. در سطح بین‌المللی نیز برای اولین بار در سال ۱۸۸۳ در کنوانسیون پاریس، قواعد و مقرراتی در ارتباط با حقوق مالکیت صنعتی و در کنوانسیون برن در سال ۱۸۸۶، مقرراتی در ارتباط با حقوق مالکیت ادبی و هنری وضع شد.

بر خلاف تصور عمومی، حمایت از حقوق مالکیت فکری در کشور ما نیز موضوع جدیدی نیست، به طوری که

Daad&Kherad

..... INTELLECTUAL PROPERTY

چند ده میلیارد دلاری چاپ و نشر، صنعت نرم افزارها، بازار روزآمد گوشی‌های هوشمند و پیشرفت چشمگیر اختراعات در عرصه‌های مختلف علم، امکان پذیر نبود، چرا که صاحبان فکر و نوآوری بدون حمایت اساسا انگیزه‌ای برای تولید علم نداشتند. همچنین بدون ثبت علامت تجاری، هیچ راهی برای خرید محصولات اصلی، جلوگیری از جعل آن‌ها و عرضه محصولات تقلبی موجود در بازار، وجود نداشت. در این نوشتار تلاش می‌شود تا حدودی اهمیت حقوق مالکیت فکری و تهدیدها و فرصت‌هایی که این رشته از حقوق برای صاحبان شرکت‌ها و کسب و کارها به همراه خواهد داشت را بیان نماییم.

اولین قانونگذاری در این زمینه به سال ۱۳۱۰ شمسی (قانون ثبت علائم و اختراعات) باز می‌گردد. چنین پیشینه‌ای خود از اهمیت زیاد این حوزه از دیرباز تاکنون، حکایت دارد. با گذشت زمانی در حدود ۸۹ سال و با توجه به پیشرفت فناوری و صنعتی‌تر شدن جهان امروز، بر این اهمیت بیش از پیش افزوده شده است. به طوری که بنابر گزارش سازمان جهانی مالکیت فکری، سهم دارایی‌های نامحسوس شرکت‌های موفق دنیا از ۳۸٪ در سال ۱۹۲۸ میلادی به ۹۰٪ در سال ۲۰۰۵ رسیده است. در واقع بدون وجود حقوق مالکیت فکری صنعت

مصادیق حقوق مالکیت فکری

هنری، "حقوق مرتبط به کپی رایت"^۳ بوده که اصطلاحاً "Related Rights" نامیده می‌شود.

حق اجرای هنرمندان (بازیگران، نوازندگان، خوانندگان و...)، حق ناشی از تولید آثار صوتی و حق پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی از اقسام حقوق مرتبط می‌باشند. البته برخی از نوآوری‌ها دارای ماهیتی دوگانه بوده و به طور کامل به هیچ یک از دو تقسیم بندی فوق تعلق ندارند.

از آن جمله می‌توان به مدارهای یکپارچه، پایگاه‌های داده، صنعت مد و فشن و گونه‌های جدید گیاهی اشاره نمود.

همانطور که گفته شد، حقوق مالکیت فکری، به دو دسته اصلی "مالکیت صنعتی" و "مالکیت ادبی و هنری" تقسیم می‌شود:

حق اختراع، طرح صنعتی، نام‌های تجاری، علامت تجاری، نشان جغرافیایی، اسرار تجاری و غیره در دسته مالکیت صنعتی قرار می‌گیرند.

"مالکیت ادبی و هنری" یا کپی‌رایت نیز آثار علمی و ادبی (رمان، شعر و نمایشنامه و...)، آثار سینمایی، موسیقی، آثار هنری (نقشه‌ها، نقاشی‌ها، عکس‌ها و مجسمه‌ها و...) و همچنین طرح‌های معماری را شامل می‌شود. از اقسام دیگر حقوق مالکیت ادبی و

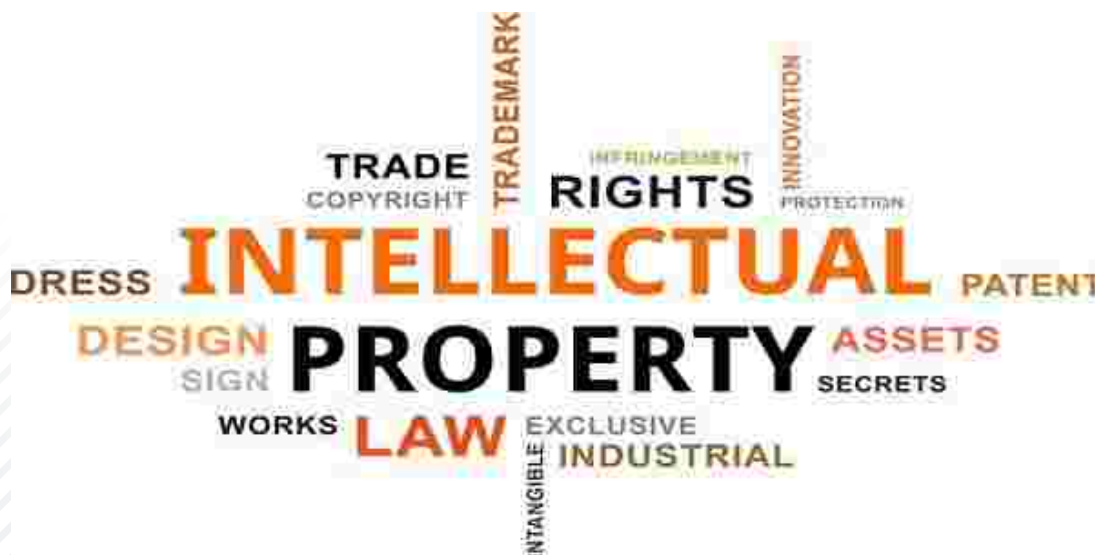
INTELLECTUAL PROPERTY

ادبی و هنری، جنبه فرهنگی فائق بر جنبه تجاری خلق اثر می‌باشد. ناگفته نماند که اثر این تقسیم‌بندی تنها ایجاد تمایز شکلی میان اقسام حقوق مالکیت فکری نبوده و در ماهیت حمایت از این حقوق نیز موثر است.

برای مثال مفهوم اصالت به عنوان یکی از شروط حمایت از آثار مالکیت فکری در مالکیت صنعتی متفاوت از مالکیت ادبی و هنری می‌باشد.

استثنای دیگر تقسیم‌بندی فوق نرم افزارهای رایانه‌ای است که می‌توانند تحت شرایطی مورد حمایت هر دو دسته حقوق مالکیت صنعتی و حقوق مالکیت ادبی و هنری قرار گیرند.

همانطور که ملاحظه شد، در تقسیم‌بندی فوق از دو معیار اصلی صنعت و فرهنگ استفاده شده است. بدین معنا که ویژگی صنعتی بودن در اقسام مالکیت صنعتی نمود بیشتری دارد؛ اما در آثار متعلق به حقوق مالکیت

اهمیت اقتصادی مالکیت فکری

در کسب و کار

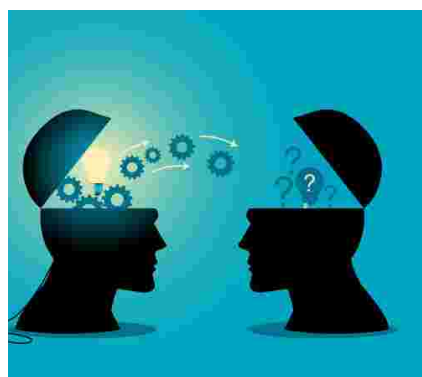
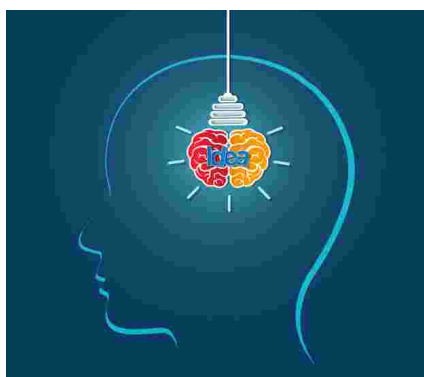
باید پذیرفت که مالکیت فکری مهم‌ترین ابزار تولید ثروت از علم و دانش است. بخش خصوصی نیز امروزه کم و بیش با این اهمیت آشنا شده و سعی در همسو نمودن کسب و کار خود با این مفهوم دارد تا از مزایای آن حداکثر بهره را ببرد.

حقوق مالکیت فکری، مشابه با هر حق مالکیت دیگری، به صاحب حق، اعم از مخترع یا صاحب حق اختراع، مالک علامت تجاری، نویسنده یک اثر ادبی یا شاعر و یا مالک یک طرح صنعتی، کمک می‌کند تا از نتایج و منافع کار خود و سرمایه‌گذاری‌های انجام گرفته در راستای خلق و توسعه اثر، بهره‌مند شده و مانع از سوءاستفاده‌های احتمالی دیگران شود.

امروزه با توجه به پیشرفت فناوری و تسهیل انتقال

برند. ترس از این موضوع طبیعتاً موجب کاهش انگیزه‌ی نوآوری و پیشرفت شده و در نتیجه رشد و توسعه‌ی اقتصادی با خطرات جدی مواجه می‌گردد. با این توضیحات تا حدودی اهمیت حمایت از آفرینش‌های فکری و تأثیر آن بر کسب و کارها روشن می‌گردد. چشم انداز سیاسی - جغرافیایی در حال تغییر نیز منجر به محبوبیت فزاینده مالکیت فکری به عنوان ابزاری راهبردی برای صاحبان کسب و کار در کشورهای مختلف شده است.

سهولت رو به رشد ارتباطات و سفرها نیز منجر به افزایش کسب و کارهای بین مرزی و مبادلات و معاملات بین المللی در حوزه مالکیت فکری شده است. یکی از عواملی که می‌تواند ضامن موفقیت اقتصادی و فناوری شرکتها به خصوص شرکت‌های دانش

بنیان و کارآفرینان جامعه در عصر فناوری باشد، حقوق مالکیت فکری است. در یک جمله می‌توان بیان داشت که امروزه عدم آگاهی از مباحث حقوق مالکیت فکری تهدیدی جدی برای صاحبان کسب و کار و دانستن آن یک فرصت بزرگ خواهد بود. از سوی دیگر، عدم حمایت کافی از اختراع و نوآوری در حوزه‌های مختلف و نبود بستر و امنیت حقوقی لازم برای تضمین حقوق مخترعان و نوآوران در سطح ملی و بین‌المللی

اطلاعات، هزینه‌ی بازتولید آثار فکری دیگران به مراتب آسان‌تر از گذشته گردیده است. اما از طرف دیگر هزینه‌ی دستیابی به یک نوآوری و اختراع عموماً همچنان بالا بوده و زمان زیادی را به خود اختصاص می‌دهد.

این امر موجب میشود رقبای دارنده‌ی محصول حاوی نوآوری به راحتی و بدون صرف هزینه‌ای گزاف به نتیجه‌ی کار وی دست یافته و از آن بهره اقتصادی

Intellectual Property

INTELLECTUAL PROPERTY

انحصاری به ارمغان می آورد. با اخذ گواهینامه ثبت اختراع، شرکت اجازه استفاده و بهره‌برداری انحصاری از اختراع را برای یک دوره ۲۰ ساله از تاریخ ثبت اظهارنامه اختراع کسب می‌نماید. این حق انحصاری برای علامت تجاری به مدت نامحدود و برای طرح صنعتی ۱۵ سال خواهد بود.

۲- تحکیم جایگاه شرکت در بازار:

به واسطه کسب این حقوق انحصاری، شرکت قادر خواهد بود تا دیگران را از استفاده غیرمجاز تجاری اختراع خودش بازدارد. از این طریق رقابت کمتر می‌شود و شرکت صاحب حق خودش را به عنوان بازیگر بلامنازع بازار مطرح می‌کند.

۳- بازگشت سریع سرمایه:

با سرمایه‌گذاری مناسب و صرف زمان در توسعه محصولات نوآورانه، شرکت قادر خواهد بود تا زیر چتر حقوق انحصاری این محصولات، آنها را تجاری سازی نماید و سرمایه هزینه شده را بازگرداند.

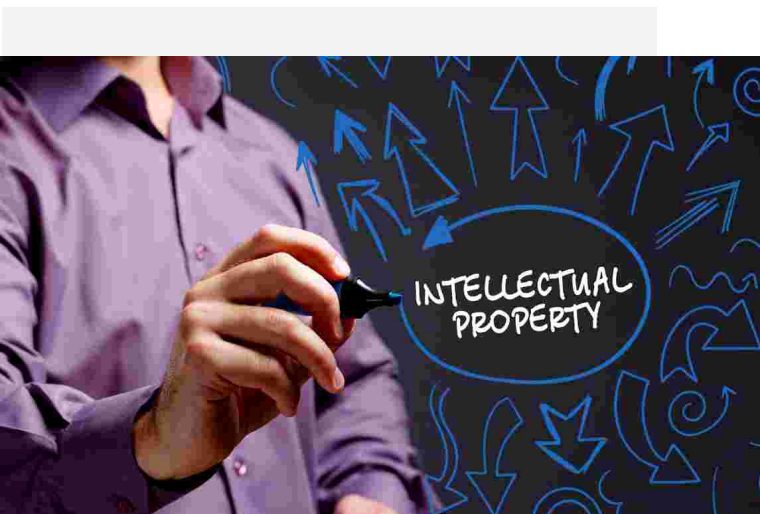
موجب می‌شود که بسیاری از اختراعات و نوآوری‌ها کتمان شده و در اختیار جوامع گذاشته نشود یا در کشورهای دیگری که از آن حمایت می‌شود، عرضه گردد. این امر در دراز مدت می‌تواند پیامدهای منفی زیادی از جمله، محروم شدن کشور و افراد آن از نتیجه ابتکار و نوآوری، از بین رفتن روحیه جسارت در ابتکار و نوآوری در نخبگان جامعه، ایجاد مانع در پایه‌ریزی یک صنعت پیشرفته و استوار بر پایه‌های قوی، تنزل سطح کیفیت زندگی افراد جامعه، جلوگیری از رشد و توسعه واحدهای تجاری و اقتصادی کوچک، متوسط و بزرگ، و عدم اشتیاق و رغبت به سرمایه‌گذاری خارجی و جلوگیری از انتقال تکنولوژی برتر را در پی داشته باشد.

اما به طور خاص از جمله مزایای ثبت دارایی‌های فکری برای شرکت‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- تحصیل حق انحصاری:

گواهینامه ثبت اختراع، برای شرکت و اشخاص، حقوق

است دارایی‌های فکری شرکت (تعداد اختراعات و علائم ثبت شده) را دلیلی بر بالا بودن سطح توانمندیها و ظرفیتهای تخصصی و فناورانه شرکت دانش‌بنیان مورد توجه قرار دهند، که خود می‌تواند برای جذب سرمایه‌گذاری‌ها و تامین مالی بیشتر، یافتن شرکای تجاری و افزایش ارزش بازار شرکت دانش بنیان مفید باشد.

در مواردی ممکن است شرکت تصمیم بگیرد نوآوری‌های شرکت را به عنوان اسرار تجاری محافظت نماید و از ثبت اختراع آن خودداری نماید که در این صورت لازم است شرکت اقدامات مناسبی را برای حفظ اطلاعات محرمانه اتخاذ نماید.

حمایت از حقوق مالکیت فکری

در حقوق داخلی

حمایت از حقوق مالکیت فکری حمایتی سرزمینی است. به این معنا که حمایت از یک اثر در یک کشور به معنای حمایت از آن در سایر کشورها نمی باشد و بنابراین از

۴- اعطای لیسانس یا فروش اختراع:

در صورتی که شرکت تمایلی به بهره برداری مستقیم تجاری از گواهینامه ثبت اختراع خود نداشته باشد، می‌تواند آن را به صورت کامل بفروشد و یا لیسانس بهره برداری تجاری آن را به شرکت دیگری واگذار، و از طریق آن برای شرکت خود درآمذزایی نماید.

۵- افزایش قدرت چانه زنی:

اگر شرکت شما در تلاش است تا حق انحصاری اختراعات ثبت شده دیگران را از طریق قرارداد لیسانس بدست آورد، سبد دارایی‌های فکری شرکت (اختراعات ثبت شده به نام شرکت شما) می‌تواند قدرت چانه‌زنی شرکت را در مذاکرات تجاری افزایش دهد. بر این اساس تعداد گواهینامه‌های ثبت اختراع شرکت در فرایند مذاکره از طریق یک موافقتنامه لیسانس متقابل، می‌تواند منفعت قابل توجهی را برای شرکت به ارمغان آورد؛ همچنین حقوق ثبت اختراع می‌تواند میان شرکت شما و دیگر شرکت‌ها معاوضه گردد.

۶- تصویر مثبت برای شرکت:

شرکای تجاری، سرمایه گذاران و سهامداران ممکن

Intellectual Property

مصنفان و هنرمندان"، در سال ۱۳۵۲ قانون "ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی" و در سال ۱۳۷۹ نیز قانون "حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه‌ای" را به تصویب رسانیده است.

البته در قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲ نیز مقرراتی در حمایت از علامت تجاری، اسرار تجاری، حق مولف و... وضع شده است. از دیگر قوانین مهم "قانون اجازه الحاق دولت ایران به اتحادیه عمومی بین‌المللی معروف به پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی و تجارتی و کشاورزی" است که مجوزی برای الحاق ایران به این کنوانسیون بوده و مقررات آن طبق قانون مدنی در حکم قوانین مصوب کشور می‌باشد.

در واقع بر خلاف تصور عمومی، حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری در ایران اگرچه نواقصی دارد اما به نحوی قابل قبول وجود دارد؛ اما بسیاری از صاحبان حق با این تصور که از حقوقشان در ایران حمایت نمی‌شود، اصلاً اقدام به ثبت حق و یا احقاق حقوق تضییع شده خود نمی‌نمایند.

به این معنا که حمایت از یک اثر در یک کشور به معنای حمایت از آن در سایر کشورها نمی‌باشد و بنابراین از اثر یا اختراع تنها در کشورهایی حمایت می‌شود که در آنها چاپ، تولید، منتشر و یا ثبت شده باشد. به همین دلیل است که انعقاد معاهدات بین‌المللی در این دسته از حقوق از اهمیت بالایی برخوردار است. همانطور که در مقدمه این نوشتار بیان شد، نخستین قانون مرتبط با حقوق مالکیت فکری در سال ۱۳۱۰ شمسی تحت عنوان قانون "ثبت علائم و اختراعات" به تصویب رسید.

اما این قانون که در زمان خود قانونی مترقی و پیشرو محسوب می‌شد، با توجه به پیشرفت روزافزون دانش و فناوری، پاسخگوی نیازهای روز جامعه در زمینه نوآوری، صنعت و تجارت نبود.

از جمله نواقص این قانون عدم امکان ثبت طرح‌های صنعتی و نشان‌های جغرافیایی می‌باشد. بنابراین در سال ۱۳۸۶ قانون موقت "ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری" به تصویب رسیده و تاکنون نیز قانون حاکم در این زمینه می‌باشد.

اما در بخش مالکیت ادبی و هنری نیز قانونگذار غافل نبوده و در سال ۱۳۴۸ قانون "حمایت از مؤلفان،

مردم بر آنها مسلط نیستند، بلکه از میان وکلا نیز صرفاً وکلای متخصص حقوق مالکیت فکری تسلط کامل بر این الزامات دارند.

از جمله این الزامات می‌توان به شرط جدید بودن، داشتن گام ابتکاری، کاربرد صنعتی و میزان افشای اختراع اشاره نمود.

احراز این شرایط و نگارش اظهارنامه ثبت اختراع خصوصاً ادعانامه، نیاز به مشاوره وکلای متخصص داشته و باید به نحوی صورت پذیرد که از افشای اختراع بیش از حد نیاز خودداری شود. همچنین نحوه نگارش ادعانامه که تخصصی‌ترین بخش اظهارنامه می‌باشد، در ترسیم دایره حمایت قانونی و طرح دعاوی احتمالی علیه ناقضین این حق در آینده بسیار موثر خواهد بود.

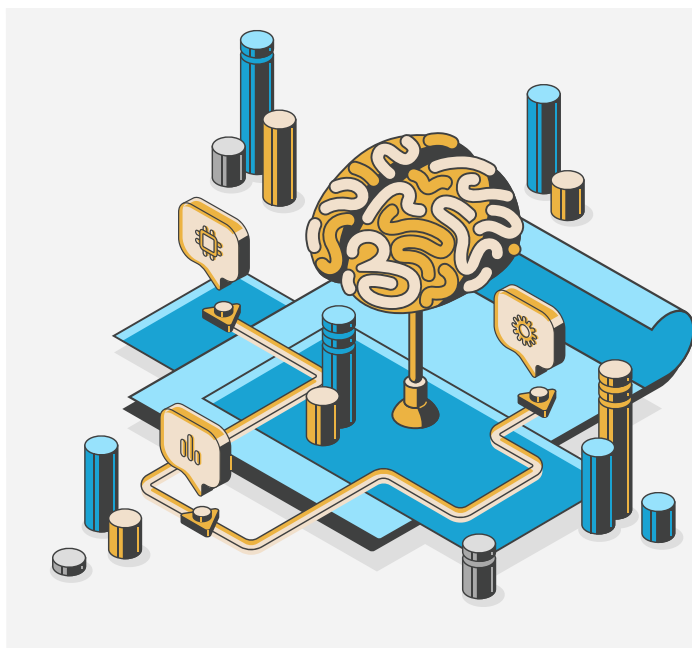
۲- حمایت از علامت تجاری

علامت تجاری، نشانی متمایز برای شناسایی محصولات و خدمات شخص حقیقی و یا حقوقی است که از طریق آن، مشتریان می‌توانند محصولات را از گونه‌های مشابه موجود در بازار، تشخیص دهند.

امروزه یک علامت تجاری، می‌تواند شامل شکل، علامت، ترکیبی از حروف و حتی رنگ خاص باشد. حمایت از علامت تجاری علاوه بر ایجاد حقوق انحصاری برای شخص دارنده علامت، منافی نیز برای جامعه در پی خواهد داشت که از جمله خرید جلوگیری از گمراهی مصرف‌کننده در کالا یا خدمت مورد نظر خود و همچنین ایجاد انگیزه بیشتر برای تولیدکنندگان و در نتیجه رونق تولید و کسب و کار می‌باشد.

این در حالی است که با مشورت با وکلای متخصص در این زمینه می‌توان از حقوق خود آگاه شده و در جهت احقاق آنها گام برداشت.

این مهم دربرخی از اختراعات مانند اختراعات دارویی از اهمیت بیشتری برخوردار است. در ادامه به شرایط ماهوی حمایت از برخی اقسام حقوق مالکیت فکری اشاره می‌شود.

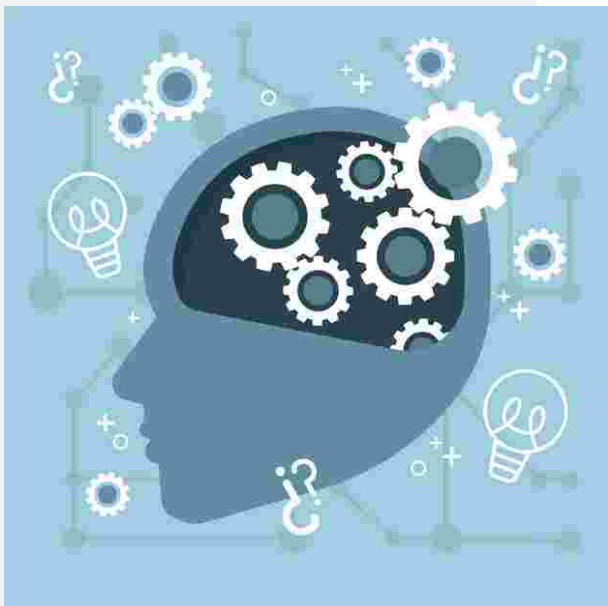

۱- حمایت از حق اختراع

حق اختراع (patent)، یک حق انحصاری برای بهره‌برداری تجاری از اختراع است که برای مدت محدود ۲۰ سال، به مخترع اعطا می‌شود. درمقابل اما مخترع ملزم به افشای اختراع خود برای عموم جامعه می‌باشد.

اختراعات، برای ثبت در اداره ثبت اختراعات، می‌بایست واجد شرایط خاصی باشند که آن‌ها را اصطلاحاً «الزامات ثبت اختراع» می‌نامند. این الزامات جنبه فنی و تخصصی داشته و نه تنها عموم

Intellectual Property

حمایت از علامت تجاری بر خلاف اکثر مصادیق حقوق مالکیت فکری از لحاظ زمانی محدود نبوده و ممکن است دهه ها به طول انجامد.

برای مثال علامت تجاری شرکت معتبری مانند کوکاکولا که بالغ بر ۱۳۰ سال قدمت دارد و هنوز هم از آن حمایت می‌شود.

اما حمایت از این شاخه از حقوق مالکیت فکری نیز پیچیدگی‌های خاص خود را دارد؛ برای مثال احراز تشابه علامت خواننده با علامت خواهان از مواردی مناقشه برانگیز در دعاوی نقض علامت تجاری بوده که با توجه به موضوعی بودن آن، تبحر و تجربه وکیل متخصص می‌تواند تاثیر بسزایی بر نظر قاضی و سرنوشت پرونده داشته باشد.

تفاوت حمایت از علامت‌های مشهور و غیر مشهور، راه‌های ابطال علایم رقیب، پیشگیری از ابطال علامت ثبت شده، ثبت بین المللی علامت و ... از دیگر مسایل تخصصی و پر ریسک در این گوشه از عالم حقوق می‌باشد.

۳- حمایت از طرح صنعتی

طرح‌های صنعتی، به جنبه‌های زیبایی‌شناختی یک محصول اشاره داشته و مجموعه‌ای از ویژگی‌های سه‌بعدی مانند شکل و ساختار، و دو بعدی مانند نقش و نقوش، الگوها، خطوط و یا رنگ‌ها را در بر می‌گیرد. طراحی صنعتی را می‌توان یکی از عوامل کلیدی برای جلب توجه مخاطب دانست که وی را ترغیب می‌کند تا یک کالا را به محصولی دیگر ترجیح داده و خریداری نماید.

همین عامل، موجب شده است تا از این نوع مالکیت صنعتی، در طیف وسیعی از صنایع و محصولات صنعتی، مانند تجهیزات پزشکی، ساعت و جواهرات، دستگاه‌های الکتریکی و ادوات کشاورزی، پوشاک و ... استفاده شود.

بوده و در بازیابی توان مالی هنرمندان و شرکتهای تولیدی نقش کلیدی را ایفاء نماید.

۵- حمایت از نشان جغرافیایی

یک نشان جغرافیایی، نوعی نشانه مورد استفاده برای کالاها و محصولات خاصی است که در یک جغرافیای خاص و با کیفیتی مشخص که مرتبط با آن ناحیه است، تولید می‌گردد.

به‌طور معمول، یک نشان جغرافیایی، از نام محل و

ویژگی منحصر به فرد این شاخه از حقوق این است که هم می‌تواند مورد حمایت کپی رایت قرار گیرد و هم می‌تواند با به کارگیری در صنعت مورد حمایت حقوق طرح صنعتی واقع شود.

تشخیص اینکه یک نوآوری اساساً اختراع است یا طرح صنعتی، ثبت داخلی و بین المللی طرح، دفاع در دعاوی نقض طرح صنعتی و ... از جمله مسایل تخصصی و پیچیده در این بخش می‌باشند.

۴- حمایت از حق مولف یا کپی رایت

این نوع از مالکیت فکری، با هدف حفاظت از آثار ادبی و هنری، اعم از انواع کتاب، فیلم و موسیقی، تابلوهای نقاشی و ... توسعه یافته‌است و برخلاف سایر انواع مالکیت فکری، مانند اختراع و علائم تجاری، برای برخورداری از حمایت نیاز به ثبت ندارند. اما کسب حمایت بین المللی، اثبات نقض این حقوق، دفاع در برابر ادعای نقض، تعیین میزان خسارت وارده ناشی از نقض و ... از مسایل چالشی و تخصصی این بخش خصوصاً در صنعت فیلم و موسیقی می‌باشد.

مبدأ محصول تشکیل شده است. به عنوان مثال، می‌توان به انواع محصولات کشاورزی و صنعتی روغن زیتون توسکانی (منطقه‌ای در ایتالیا)، مروارید خلیج فارس، گلاب قمصر کاشان، قالی کرمان و ... که مهارت، آب و هوا و یا خاک یک منطقه خاص، موجب ویژگی‌های کیفی منحصر به فردی در آنها شده است، اشاره نمود.

از به روزترین دغدغه‌های صاحبان حق کپی رایت، نقض حق ایشان در فضای مجازی می‌باشد که اغلب آسیب فراوانی به هنرمندان وارد ساخته و گاهی تهیه کنندگان فیلم و موسیقی را با خسارت‌های سنگین مواجه می‌سازد.

پیگیری قضایی نقض این دسته از حقوق و جبران خسارات وارده، می‌تواند نوید بخش ادامه حیات هنر

Intellectual Property

۶- حمایت از اسرار تجاری

راز تجاری، یک فرمول، فرآیند، طراحی، ابزار یا حتی الگوی جمع‌آوری داده‌های اطلاعاتی است که می‌تواند در مقایسه با رقبا، یک مزیت رقابتی برای کسب و کار فراهم نماید.

یکی از بهترین مثال‌ها برای اسرار تجاری، فرمولاسیون تولید کوکاکولا است که همچون یک راز تجاری بسیار ارزشمند، برای سال‌های متمادی از سوی دارندگان آن، حفاظت شده است.

شرکت یا بنگاه اقتصادی، از این راز تجاری محافظت نموده و اجازه نمی‌دهد تا مشتریان و رقبا به آن دست یابند.

از مزایای این نوع از مالکیت فکری در مقایسه با گونه‌هایی مانند اختراع، می‌توان به عدم محدودیت‌های زمانی حمایت از آن‌ها اشاره نمود.

مسئله دیگر پیرامون حفاظت از اسرار تجاری، اهمیت فزاینده این نوع از حقوق مالکیت فکری در کسب و کارهایی است که به اختراع متکی هستند.

در این کسب‌وکارها، محرمانگی بخش مهمی از روند نوآوری است. از آنجا که در قوانین «ثبت اختراع ملی و بین‌المللی»، به‌عنوان یکی از الزامات ثبت اختراع مطرح است، لذا اختراع تا پیش از ثبت از سوی متقاضی، می‌بایستی به دور از هر گونه افشای عمومی نگهداری شود. البته در کنار تمامی مزایای گفته شده، راز تجاری با محدودیت بزرگی مواجه است. اگر چه حفاظت اطلاعات از طریق اسرار تجاری، ارزان و در دامنه‌ای گسترده در دسترس است، اما هیچ انحصار تضمین شده‌ای، مشابه با آنچه در یک اختراع به شما اعطا می‌شود، وجود نخواهد داشت. برای مثال اگر شخص دیگری، کسب و کار رقیب و یا حتی شریک تجاری شما، بدون آن که سرقت یا نقضی صورت گیرد، راز تجاری شما را کشف نماید، از دست شما کاری ساخته نیست. این محدودیت، در برخی کسب و کارها بسیار کلیدی است و به همین دلیل، توصیه می‌شود به سراغ روش‌های رسمی و تضمین‌شده‌تری همچون حق اختراع بروند. از سوی دیگر اگر به هر دلیلی این راز تجاری افشا شود، این روش ارزان می‌تواند به یکی از پرهزینه‌ترین

جاسوسی انتقال یابد.

با توجه به فراگیری اینترنت در سال‌های اخیر، ردیابی منابع جاسوسی سایبری بسیار دشوار است. به همین ترتیب، تخمین میزان خسارات وارده در این مورد بسیار چالش برانگیز است؛ چرا که بسیاری از شرکت‌ها، تا مدت‌ها نمی‌دانند که اسرار تجاری آن‌ها به خطر افتاده و حتی در صورت آگاهی هم، تمایلی به گزارش و افشای این موضوع ندارند.

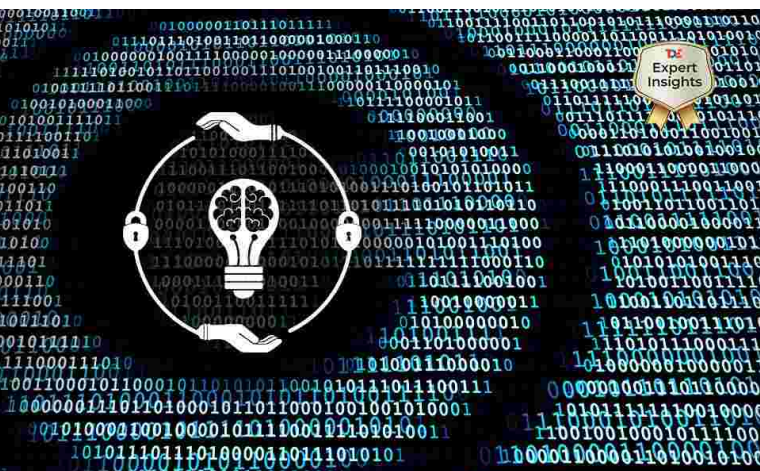
با وجود پیش‌بینی مقرراتی کلی در ماده ۶۴ و ۶۵ قانون تجارت الکترونیک و ماده ۴۵ قانون اصلاح

مخاطرات ممکن برای کسب‌وکار بدل شده و حتی فروپاشی کسب‌وکار را به دنبال داشته باشد. یکی دیگر از مسایلی که اخیراً اسرار تجاری را به مخاطره انداخته، نوآوری‌های فزاینده به‌ویژه در صنعت اطلاعات و ارتباطات است که در کنار فواید فراوانی که برای جوامع به همراه داشته، سرقت اطلاعات ارزشمند کسب‌وکارها را برای سارقین و ناقضین اسرار تجاری ساده‌تر نموده است. جاسوسی‌های تجاری از طریق فرآیندی تحت عنوان Spear-Phishing، یک مثال ملموس از این موضوع است.

سارقین یک ایمیل جعلی به حساب کاربری فرد در شبکه‌های اجتماعی نظیر فیسبوک ارسال نموده و با باز نمودن آن از سوی کاربر، بدون آن‌که وی آگاهی یابد، بدافزاری بر روی سیستم نصب شده و در سکوت کامل و طی ماه‌ها و شاید سال‌ها، اطلاعات ارزشمند کاری وی را در میان فایل‌ها جستجو نموده و ارسال می‌کند.

این اطلاعات، می‌تواند از طریق هکرها به فروش رسیده و یا مستقیماً به شرکت رقیب به‌عنوان عامل

موادی از قانون برنامه چهارم توسعه در حمایت از اسرار تجاری، باید توجه داشت که وظیفه اصلی و ریسک بالای افشای اطلاعات، بر عهده کسب و کار خواهد بود.

با این توضیح که اگر صاحبان کسب و کار تمام تلاش خود را در حفاظت از اسرار تجاری به کار نبرند، حمایت‌های قانونی نیز کارساز نخواهد بود. از جمله مهمترین این تلاش‌ها انعقاد قراردادهای مختلف با اشخاص درگیر با اسرار تجاری بوده

Intellectual Property

شدن کسب و کارها، مجموعه‌ای از معاهدات و کنوانسیون‌های بین‌المللی در زمینه محافظت از دارایی‌های فکری ایجاد شده‌اند که از مهم‌ترین آن‌ها، می‌توان به «کنوانسیون پاریس» برای حفاظت از مالکیت صنعتی (۱۸۸۳ میلادی)، «کنوانسیون برن» برای حفاظت از آثار ادبی و هنری (۱۸۸۶ میلادی)، «موافقت نامه مادرید» برای محافظت از علائم تجاری (۱۸۹۱ میلادی)، موافقت‌نامه لاهه برای حفاظت از طرح صنعتی (۱۹۲۵ میلادی) و موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری «TRIPS»، اشاره نمود.

همچنین سازمان جهانی مالکیت فکری، به موجب یک کنوانسیون با همین نام، با هدف ترویج و اشاعه مفهوم مالکیت فکری در سطح جهان و کمک به حفاظت از دارایی‌های فکری، تشکیل شده است. از میان کنوانسیون‌های مختلف مرتبط با حقوق

که نیاز به کمک گرفتن از افراد متخصص در این زمینه بیش از سایر اشکال حقوق مالکیت فکری محسوس می‌باشد.

همچنین در مذاکرات و اختلافات شرکت‌ها پیرامون اسرار تجاری، که عموماً پنهان باقی مانده و طی مذاکرات تجاری حل و فصل می‌شوند، حضور و همراهی وکیل متخصص این رشته می‌تواند کفه ترازو را به سمت کسب و کار شما سنگین نموده و قدرت چانه زنی را به میزان محسوس بالایی برساند.

حمایت بین‌المللی و کنوانسیون‌ها

مسأله‌ای پیوستن به معاهدات بین‌المللی حقوق مالکیت فکری از جهات مختلفی از جمله جنبه‌ی سیاسی - اقتصادی مورد توجه است.

از این منظر، امروزه رعایت حق بر اموال فکری علاوه بر ایجاد وجهه سیاسی و بین‌المللی، مقدمه‌ای برای ورود به مجامع اقتصادی و تجاری مانند سازمان تجارت جهانی نیز می‌باشد.

با افزایش ارتباطات بین جوامع مختلف و جهانی

تحلیل حقوقی اقتصادی این موضوع که ثبت در کدام کشورها ضروری بوده و نفع بیشتری برای شرکت یا شخص به همراه دارد بسیار حیاتی است. به هر حال این مسایل با توجه به ماهیت هریک از اموال فکری و اینکه ایران به کنوانسیون مربوطه پیوسته است یا خیر، بسیار فنی و تخصصی بوده و اگر قصد کسب حمایت بین المللی از اختراع، علامت تجاری و یا اثر ادبی و هنری خود را دارید حتما باید از کمک و مشاوره وکیل متخصص در حقوق مالکیت فکری استفاده نمایید. از دیگر مسایل جذاب برای صاحبان شرکت ها و کسب

مالکیت فکری ایران تاکنون صرفا به معاهدات پاریس، معاهده PCT راجع به ثبت بین المللی اختراع، موافقت نامه مادرید راجع به ثبت بین المللی علامت تجاری، معاهده لیسبون در حمایت از اسامی مبدأ و ثبت بین المللی آنها پیوسته است.

اما آنچه از این مبحث برای صاحبان کسب و کار ایرانی اهمیت دارد این است که پیوستن یا نپیوستن ایران به این معاهدات تاثیری بر حمایت داخلی از حقوق مالکیت فکری نداشته و تنها در حمایت از اموال فکری خارجی در ایران و یا بالعکس موثر است. به بیان دیگر، از اموال فکری که طبق قانون در

و کارها، ثبت بین المللی اختراع و یا علامت تجاری در سایر کشورها می باشد، که ورود در این راه بدون تجربه کافی، ممکن است علاوه بر هدر دادن هزینه های ثبتی گزاف، بی نتیجه نیز باشد.

ایران خلق، نشر و یا ثبت شده باشند، فارغ از پیوستن به معاهده مربوطه حمایت صورت می گیرد. همچنین برای کسب حمایت در سایر کشورها باید اختراع یا علامت یا طرح صنعتی را در آن کشورها نیز علاوه بر ایران به ثبت رساند و آثار ادبی و هنری را با در نظر گرفتن معیارهای حمایتی خاص هر کشور در آن کشور تولید و یا منتشر نمود.

Intellectual Property

تجاری، به ویژه در کسب و کارهای مبتنی بر صادرات است.

این سیستم، راهکاری جامع و کارآمد برای صاحبان علایم تجاری است که می‌توانند از آن، برای کسب و حفظ حمایت از علایم تجاری در بازارهای مختلف، استفاده نمایند.

فارغ از این که شما یک استارت‌آپ کوچک یا شرکت بزرگ چند ملیتی هستید، سیستم مادرید به شما در مدیریت علایم تجاری ثبت شده و ثبت علایم جدید در محدوده‌ای وسیع از مناطق جغرافیایی، کمک می‌نماید.

با توجه به این که سیستم مادرید، تقریباً ۸۰ درصد از تجارت جهانی را تحت پوشش خود دارد، استفاده از آن به معنای صرفه‌جویی قابل توجه در زمان و هزینه است.

یک نکته بسیار جالب توجه در ارتباط با هزینه‌های ثبت درخواست در سیستم مادرید، تخفیف‌ها و

ثبت بین‌المللی اختراع از دو راه امکان‌پذیر می‌باشد. نخست راه سنتی آن است که با مراجعه به ادارات ثبت اختراع در کشور مورد نظر، فرآیند ثبت اختراع در آن کشور پیگیری می‌شود. روش دوم، ثبت از طریق سیستم معاهده PCT می‌باشد که موجب سهولت در تسلیم اظهارنامه ثبت اختراع به ادارات ملی و یا منطقه‌ای و تسریع در امور و جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه می‌گردد. البته درخواست ثبت اختراع از طریق PCT، به معنای عدم نیاز به طی مراحل ثبت در ادارات ثبت اختراع کشورها نیست و از این طریق صرفاً می‌توان برخی از رویه‌ها را در فاز بین‌الملل، تسهیل نمود.

همچنین به منظور حمایت از علایم تجاری در سطح بین‌المللی نیز، مالک علامت تجاری باید به طور جداگانه، تعدادی تقاضانامه را در ادارات ثبت مالکیت فکری کشورهای مختلف (به زبان‌های گوناگون و با پرداخت هزینه‌های متفاوت)، به ثبت برساند که فرآیندی زمان‌بر و طولانی خواهد بود.

در راستای تسهیل روند ثبت بین‌المللی علامت تجاری، سیستم مادرید به عنوان دستورالعمل ثبت بین‌المللی علایم تجاری، ترتیب داده شده است. سیستم مادرید، با فراهم نمودن امکان ثبت و اخذ گواهی ثبت بین‌المللی، حفاظت از علامت تجاری را در تعداد زیادی از کشورهای عضو توافق، میسر می‌سازد.

با بیش از ۱۰۳ میلیون علامت تجاری ثبت شده، سیستم مادرید بهترین انتخاب برای ثبت علامت

بیشتر میشود؛ شرکت‌هایی مانند مک دونالد، کوکاکولا، آمازون، اوبر و غیره از این قبیل‌اند. در دنیایی که دانش، تکنولوژی و روش‌های مدیریت بیزینس حرف اول را می‌زنند، مسلماً نگهداری و نگاهبانی از این ارزش‌ها مهم‌ترین دغدغه بشر می‌باشد. ابزار و شاهره‌ها حفاظت از ارزش‌های حال

مشوق‌های تخصیص داده شده به کشورهای کمتر توسعه یافته است.

بر این اساس، اگر درخواست ثبت در دفتر مالکیت فکری یکی از این کشورها به ثبت برسد، هزینه‌های پایه کاهش می‌یابد. ناگفته پیداست که ثبت اختراع و علامت تجاری در سطح بین‌المللی امری حساس و تخصصی بوده و وکیل نه تنها میبایست در حقوق مالکیت فکری تخصص داشته باشد، بلکه تسلط به زبان بین‌المللی مربوطه نیز ضروری است.

نتیجه‌گیری:

همانطور که ملاحظه شد، حقوق مالکیت فکری در بسیاری از صنایع جای مالکیت سنتی و ملموس را گرفته و همواره هم بر اهمیت آن افزوده می‌شود. به طوری که تعداد شرکت‌هایی که دارای‌های فکری آنها بیشتر از دارای‌های ملموس آنهاست، روز به روز

Intellectual Property

شرکت‌ها، مشاغل و کسب و کارها بوده است. اکنون دیگر واضح است که از بدو تاسیس و شروع فعالیت یک کسب و کار تا زمانی که شرکت مایل به حضور در گردونه رقابت و پیشرفت می‌باشد، توجه و استفاده از حقوق مالکیت فکری بسیار حیاتی است. همچنین می‌دانیم که بر خلاف تصور عمومی، حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری در ایران با وجود

حاضر نیز همین حقوق مالکیت فکری است. علاوه بر شرکت‌های بزرگ، هرچه می‌گذرد اهمیت این علم برای عموم مردم نیز بیشتر شده و اکنون حتی یک شرکت نوپا نیز از بدو تاسیس دغدغه ثبت علامت تجاری خود را داشته، یا نگران حفاظت از اختراع یا اسرار تجاری خود می‌باشد. حتی یک مخترع یا هنرمند مستقل نیز دغدغه‌های

شایان توجهی در این زمینه دارد. از طرف دیگر گستره، پیچیدگی و پویایی حقوق مالکیت فکری که از ماهیت موضوعات مورد حمایت آن ناشی می‌شود، تسلط بر تمام جنبه‌های آن را به امری مشکل بدل کرده است.

تخصص در این رشته از حقوق علاوه بر تحصیلات و مطالعات تخصصی، نیازمند تجربه کافی در پیگیری پرونده‌های مربوطه می‌باشد.

به همین دلیل است که در

نواقص، به نحوی قابل قبول صورت می‌پذیرد؛ اما بسیاری از صاحبان حق با این تصور که از دارایی‌های فکری در ایران حمایت نمی‌شود، اصلاً اقدام به ثبت حق و یا احقاق حقوق تضییع شده خود نمی‌نمایند.

بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران، تنها شعبات تخصصی دادگستری، صلاحیت رسیدگی به پرونده‌های حقوق مالکیت فکری را دارند. هدف این نوشتار ایجاد آگاهی در خصوص اهمیت و حساسیت حقوق مالکیت فکری برای صاحبان

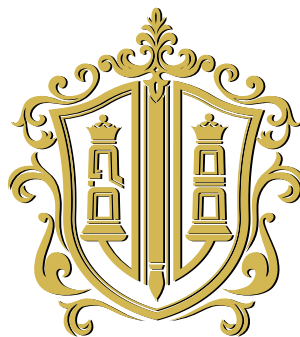

انعقاد قراردادهای تخصصی حقوق مالکیت فکری و سایر موارد اشاره نمود.

موسسه حقوقی بین‌المللی داد و ورد نیز در راستای عمل به رسالت خود که توجه به نیازهای روز فعالان اقتصادی میباشد، اقدام به راه اندازی "دپارتمان تخصصی حقوق مالکیت فکری" نموده و با بهره‌گیری از خدمات وکلای متخصص و با تجربه در زمینه حقوق مالکیت فکری، مفتخر است به نیازهای داخلی و بین‌المللی شما در زمینه حقوق مالکیت فکری پاسخی شایسته و قابل اطمینان ارائه نماید.

این در حالی است که با مشورت با وکلای متخصص در این زمینه می‌توان از حقوق خود آگاه شده و در جهت احقاق آنها گام برداشت.

از جمله مواردی که نیاز به استفاده از تبحر وکلای مشاورین متخصص دارد می‌توان به تنظیم اظهارنامه ثبت اختراع، ثبت داخلی و بین‌المللی اختراع و طرح صنعتی، پیگیری نقض کپی‌رایت خصوصاً در فضای مجازی، ثبت داخلی و بین‌المللی علامت تجاری، دفاع در دعاوی اختراع و علامت تجاری و طرح صنعتی، حفاظت از اسرار تجاری،

Daad&Kherad
International Law Firm

- @daadandkherad
- @daadandkherad
- daad-kherad-law-firm
- daadandkherad

تهران : نیاوران ، خیابان عمار
نیش کوچه صابر، پلاک ۱۲ ، طبقه ۷
تلفن: ۱۸-۱۱-۲۶۸۵۴۰ فکس: ۱۹-۲۶۸۵۴۰
www.dandk.ir info@dandk.ir